

Sygn. akt II CSKP 743/22

POSTANOWIENIE

Dnia 6 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzczak

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku T.- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
z udziałem Gminy Katowice i Spółdzielni Mieszkaniowej w K.
o zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu względnie
służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
6 kwietnia 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,
skargi kasacyjnej Spółdzielni Mieszkaniowej w K.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Katowicach
z 24 lutego 2020 r., sygn. akt IV Ca 925/17,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od Spółdzielni
Mieszkaniowej w K. na rzecz T. sp. z o.o. z siedzibą w K. kwotę
240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 6 października 2017 r. Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach oddalił wniosek "T.", spółki z o.o. w K. w sprawie z udziałem Spółdzielni Mieszkaniowej w K. oraz Gminy Katowice o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, ewentualnie służebności przesyłu. Ustalił, że dla działki gruntu o nr geodezyjnym [...]1, mapa nr

[...]1, obręb [...]1, Dz. B., położonej w K. przy ul. [...] 2, 4, 6, 8, 10 jest prowadzona księga wieczysta [...]1. Właścicielem nieruchomości aktualnie jest Gmina Katowice, a do dnia 27 maja 1990 r. był nim Skarb Państwa. [...] Spółdzielnia Mieszkaniowa w K. (dalej: S.) na podstawie umowy z dnia 23 maja 1978 r. uzyskała prawo użytkowania wieczystego do dnia 23 maja 2077 r. Działka objęta wnioskiem o zasiedzenie powstała w wyniku licznych podziałów geodezyjnych. Zostały na niej wybudowane dwa budynki, które oddano do eksploatacji 17 października 1977 r. i 30 września 1977 r. Zabudowy dokonała K. - K. na podstawie umowy zawartej pomiędzy tym przedsiębiorstwem a [...] Z.. Protokołem przekazania obiektów z 30 sierpnia 1977 r. K.- K. przekazała powyższe budynki Spółdzielni Mieszkaniowej w K.. W protokole tym stwierdzono m.in. brak połączenia ze źródłami ciepła oraz określono termin podłączenia. W dniu 1 stycznia 1983 r. została zawarta umowa nr [...] „c” o dostawę energii cieplnej pomiędzy Przedsiębiorstwem w K. a S.. W sumie zawartych było kilkanaście takich umów. Sieć c.o. powstała w latach 70-tych ubiegłego wieku. Pracownicy poprzednika wnioskodawcy uznawali urządzenia za należące do przedsiębiorstwa. Zajmowali się wymiennikownią ciepła na tym osiedlu.

Decyzją z dnia 15 lutego 1992 r. Wojewoda Katowicki stwierdził nabycie przez Gminę Katowice własności przedmiotowej nieruchomości z mocy prawa. Jednocześnie dokonano zmiany wpisów w księdze wieczystej w zakresie prawa własności wpisując w dziale II księgi wieczystej w miejsce Skarbu Państwa — Miasto Katowice. Na podstawie wniosku z dnia 13 sierpnia 2003 r. doszło do wydzielenia nieruchomości objętej wnioskiem z księgi macierzystej oraz przepisania praw w niej ujawnionych do nowej księgi wieczystej nr [...]1, co miało miejsce w dniu 15 października 2003 r.

Zarządzeniem Wojewody Katowickiego z dnia 31 lipca 1982 r. doszło — z dniem 1 sierpnia 1982 r. — do połączenia istniejących okręgowych przedsiębiorstw energetyki cieplnej w jedno przedsiębiorstwo o nazwie Przedsiębiorstwo w K.. Na podstawie zarządzeń Wojewody Katowickiego z dnia 5 sierpnia 1991 r. i z dnia 1 września 1991 r. działalność P. ustała z dniem 31 sierpnia 1991 r. Na jego bazie ustanowiono jedenaście samodzielnych i samofinansujących się przedsiębiorstw państwowych, w tym m. in.

Przedsiębiorstwo w K. będące przedsiębiorstwem użyteczności publicznej (dalej: "P."). Zarządzeniem Wojewody Katowickiego z 18 marca 1992 r. przydzielono mu składniki majątkowe na podstawie wykazów sporządzonych przez komisje inwentaryzacyjne.

Minister Skarbu Państwa, działając w imieniu Skarbu Państwa, dokonał komercjalizacji P. aktem notarialnym z dnia 30 października 2003 r., przekształcając je w spółkę akcyjną Przedsiębiorstwo w K. SA (dalej: "P. SA"), której jedynym akcjonariuszem był Skarb Państwa. Spółkę tę wpisano do rejestru przedsiębiorców w dniu 20 kwietnia 2004 r. W dniu 30 kwietnia 2014 r. T. Spółka z o.o. (działająca dotychczas pod firmą E. Spółka z o.o.) przejęła T. Spółkę Akcyjną.

Sąd Rejonowy wskazał, że warunkiem zasiedzenia służebności jest jej posiadanie polegające na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia w zakresie odpowiadającym treści służebności oraz upływ oznaczonego w ustawie czasu. O zasiedzeniu służebności przesytu może być mowa dopiero po dniu 3 sierpnia 2008 r., kiedy weszły w życie przepisy regulujące tę służebność. Jednocześnie Sąd Rejonowy wskazał, że wcześniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażano pogląd o możliwości stosowania do tego rodzaju sieci liniowych, jak linie energetyczne, wodociągowe w drodze analogii przepisów o drodze koniecznej. Odkreślił, że inwestor K. – K., będący przedsiębiorstwem państwowym, w okresie obowiązywania zasady jednolitej własności państwowej, na gruncie stanowiącym własność Skarbu Państwa (później oddanym w użytkowanie wieczyste S.), wybudował zabudowę mieszkaniową wraz z siecią opisaną we wniosku, jako odcinek sieci ciepłowniczej c.o. Uznał, że urządzenie przesyłowe stanowi trwałe i widoczne urządzenie. Wskazał na treść art. 49 § 1 k.c. w jego brzmieniu przed dokonaną zmianą w 2008 r., jak też w okresie wzniesienia urządzeń, oraz na przepis zawarty w § 18 ust. zarządzenia Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 24 sierpnia 1964 r. w sprawie zasad przyłączania do wspólnej sieci urządzeń do wytwarzania, przetwarzania, przesyłania, rozdzielania i odbioru energii elektrycznej, ciepłej oraz paliw gazowych, zgodnie z którym urządzenia przesyłowe, przyłącza i odcinki sieci, bez względu na to, czyim kosztem zostały wybudowane, stanowiły własność państwa i przechodziły w zarząd i użytkowanie zarządzającego siecią. Stwierdził, że z faktu połączenia urządzeń ciepłowniczych z

siecią przesyłową przedsiębiorcy przesyłowego wynika jedynie, iż przedsiębiorca ten staje się posiadaczem sieci, czego nie można utożsamiać z nabyciem własności urządzenia lub uprawnieniem do terenu, na którym zostało zabudowane lub wzniesione.

W ocenie Sądu Rejonowego dopóki „uwłaszczenie” nie nastąpiło, osoby prawne nie miały samodzielnych praw do składników mienia państwowego i innych niż własność składników majątkowych, którymi dotychczas zarządzały. Nadal wykonywały w tym zakresie jedynie uprawnienia Skarbu Państwa. Sąd przyjął, że w okresie od dnia 27 maja 1990 r. (komunalizacja) do momentu tzw. uwłaszczenia przedsiębiorstwo dysponowało tytułem prawnym do korzystania na dotychczasowych zasadach z terenu. Brak jest podstaw do przyjęcia, że bieg terminu zasiedzenia mógł rozpocząć bieg od dnia 27 maja 1990 r. i biegł do momentu uwłaszczenia państwowych osób prawnych. Dopiero z dniem 6 grudnia 1990 r. lub 7 stycznia 1991 r. można byłoby mówić o ewentualnym uzyskaniu przez przedsiębiorstwo państwowe statusu posiadacza oraz posiadaniu przez przedsiębiorstwo przesyłowe bezpośrednio we własnym imieniu i na swoją rzecz urządzeń zlokalizowanych na terenie działki opisanej we wniosku.

Sąd Rejonowy stwierdził, że wnioskodawca niewątpliwie wykazał szereg przesłanek określonych w art. 292 k.c., jednakże przeprowadzone dowody były niewystarczające do przyjęcia, że poprzednik prawny wnioskodawcy posiadał przymiot posiadacza służebności w dobrej wierze. Z tego względu nie upłynął 30 letni termin zasiedzenia.

Postanowieniem z dnia 24 lutego 2020 r. Sąd Okręgowy w Katowicach uwzględnił apelację wnioskodawcy. Zmienił zaskarżone postanowienie poprzez uwzględnienie wniosku o stwierdzenie zasiedzenia. Podkreślił, że z punktu widzenia spełnienia przesłanek zasiedzenia prawa objętego wnioskiem wnioskodawca powinien wykazać własność urządzeń przesyłowych, korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia oraz odpowiedni okres posiadania służebności, w zależności od istnienia dobrej lub złej wiary w momencie objęcia służebności w posiadanie. Własność urządzeń przesyłowych była jednym z najbardziej spornych elementów oceny stanu faktycznego. Uczestnik postępowania S.

utrzymywał bowiem, że sieć przesyłowa była jego własnością, co wywodził z faktu zawarcia w dniu 23 maja 1978 r. aktu notarialnego oddania tej nieruchomości w użytkowanie wieczyste i sprzedaży budynku oraz faktu, że poprzedni inwestor, czyli K. w K. przekazała mu protokołem zdawczo-odbiorczym zarówno budynek jak i infrastrukturę, w tym sieć c.o., która już wówczas była wzniesiona i co bezsporne wówczas jeszcze nie podłączona do sieci przesyłowej i budynku.

Sąd Okręgowy wskazał, że w 1977 r. obowiązywał art. 128 k.c. Zgodnie z tym przepisem socjalistyczna własność ogólnonarodowa (państwowa) przysługiwała niepodzielnie Państwu. Zatem niezależnie od tego, jaki podmiot państwowy (państwowa osoba prawna), wniósł przedmiotową sieć - jej własność niepodzielnie przysługiwała Państwu. Skoro pozostawało bezsporne, że sieć została wybudowana na zlecenie K. – K., które było przedsiębiorstwem państwowym, to tym samym sieć ta stała się własnością Skarbu Państwa. Bez znaczenia dla prawa własności było to, że w dniu 30 sierpnia 1977 r. doszło do przekazania inwestycji przez K.- K. na rzecz uczestnika S..

Sąd Okręgowy stwierdził, że sieć przesyłowa 2 x Dn 65 stanowi trwałe urządzenie, o którym mowa w art. 292 k.c. Odwołał się do funkcjonalnej wykładni pojęcia trwałego i widocznego urządzenia w przypadku stosowania art. 292 k.c. do urządzeń usytuowanych pod powierzchnią ziemi, których widoczność jest ograniczona. Uznał, że w realiach rozpoznawanej sprawy urządzenie, którego dotyczył wniosek należy uznać zarówno za trwałe i widoczne. Od momentu wzniesienia urządzenie to zostało wkartowane na mapę zasadniczą znajdującą się w zasobach EGiB. O świadomości istnienia urządzenia niewątpliwe miał także pełną wiedzę uczestnik postępowania S., który zwalczał argumentację wnioskodawcy podnosząc, że to właśnie on sieć tę przejął i nią zawiadywał, zatem jego wiedza w tym zakresie była oczywista. Ponadto sieć została odsłonięta, bowiem przeprowadzono jej całkowitą wymianę. Sieć była podłączona do budynków nr 2 -10 przy ul. [...] w K. w celu jego zaopatrywania w ciepło, zatem nie tylko administrator tego budynku, ale każdy jego mieszkaniec tę wiedzę posiadał. O istnieniu tej sieci zeznawali także pracownicy S..

W ocenie Sądu Okręgowego rozpoczęcie biegu terminu zasiedzenia prawa objętego wnioskiem nastąpiło od dnia komunalizacji nieruchomości, tj. od dnia 27 maja 1990 r., kiedy jej właścicielem stał się uczestnik postępowania - Gmina Katowice, zaś własność urządzeń przesyłowych pozostała przy Skarbie Państwa. W tej dacie urządzenia te były w posiadaniu przedsiębiorstwa przesyłowego, które zawiadywało nimi za Skarb Państwa. Na rzecz tego podmiotu bieg też termin zasiedzenia. Data komunalizacji była istotna także z punktu widzenia dobrej bądź złej wiary, bowiem dla tej oceny istotnym pozostaje wyłącznie chwila objęcia w posiadanie cudzej już nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności z tym, że przez Skarb Państwa, a nie jak twierdził wnioskodawca przez jego poprzedników prawnych.

Uwłaszczenie przedsiębiorstw państwowych prawem do innych składników majątkowych niż nieruchomości nastąpiło dopiero z dniem 7 stycznia 1991 r. na podstawie art. 1 pkt. 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. - o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991r. Nr 2, poz. 6.). W tym wypadku nabycia prawa nie potwierdzano deklaratoryjną decyzją właściwego wojewody. Skoro, zatem urządzenia przesyłowe były w zarządzie sprawowanym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, to tym samym doszło zarówno do nabycia prawa własności tych urządzeń jak i do przejścia posiadania służebności na rzecz poprzednika prawnego wnioskodawcy. Poprzednik prawny wnioskodawcy rozpoczął bowiem za dorozumianą zgodą Skarbu Państwa korzystanie z jego nieruchomości, w zakresie odpowiadającym treści służebności, w odniesieniu do własnych urządzeń przesyłowych we własnym imieniu i na swoją rzecz.

W ocenie Sądu Okręgowego okoliczności sprawy jednoznacznie wskazywały, wbrew stanowisku Sądu Rejonowego, że nie doszło do przełamania domniemania prawnego dobrej wiary ustanowionego w art. 7 k.c. Tym samym postawiony w apelacji zarzut naruszenia art. 234 k.p.c. w zw. z art. 7 k.c., należało uznać za uzasadniony. Sąd podkreślił, że powszechna wiedza co do skutków komunalizacji i wejścia w życie przepisów regulujących tryb postępowania komunalizacyjnego nie mogła być utożsamiana z wiedzą Skarbu Państwa o braku lub utracie uprawnienia do korzystania nieruchomości należącej od tej chwili do uczestnika postępowania, w zakresie odpowiadającym treści służebności,

zwłaszcza że do nabycia prawa własności przedmiotowej nieruchomości doszło ex lege, zaś decyzja potwierdzająca ten fakt została wydana ex post po kilku latach. Znany z urzędu Sądowi Okręgowego proces przebiegu tego przedsięwzięcia jednoznacznie wskazuje na ograniczony krąg podmiotów mających wiedzę, co do danych nieruchomości objętych procesem komunalizacji. Nie bez znaczenia jest także, że uczestnik postępowania Gmina Katowice od dnia nabycia prawa własności nieruchomości, zdając sobie sprawę z tego, iż na jej nieruchomości znajduje się urządzenie przesyłowe, w żaden sposób nie sprzeciwiła się dalszej eksploatacji tego urządzenia i nie zmanifestowała swojego prawa, dając tym samym wyraz, iż prawo własności zostało odjęte dotychczasowemu jej właścicielowi.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w sytuacji, gdy dochodzi do objęcia nieruchomości do korzystania w zakresie służebności w przypadku, gdy ma to miejsce za dorozumianą zgodą właściciela, który akceptuje jej wykorzystanie, będąc sam podmiotem przekształceń ustrojowych i własnościowych i gdy nie zgłasza on żadnych zastrzeżeń, roszczeń, czy też woli zmiany istniejącego stanu rzeczy, przez odmienne uregulowanie stosunków prawnych, to objęcie to następuje w dobrej wierze, bowiem w usprawiedliwionym przeświadczeniu o przysługiwaniu danego prawa. Zatem wraz z uwłaszczeniem poprzednika prawnego wnioskodawcy prawem własności urządzeń przesyłowych, co miało miejsce z dniem 7 stycznia 1991 r., doszło także do przekazania posiadania służebności i jego dalszego wykonywania. Bez znaczenia jest przy tym fakt ewentualnej świadomości wnioskodawcy, a wcześniej jego poprzedników prawnych, co do przysługiwania im prawa do korzystania z nieruchomości uczestnika postępowania w zakresie posiadania służebności, bowiem okoliczność ta jest irrelevantna z punktu widzenia przypisania dobrej lub złej wiary. Oceny w tym zakresie należało dokonać w odniesieniu do stanu z dnia 27 maja 1990 r. i to względem Skarbu Państwa - tj. wedle stanu z chwili objęcia władztwa nad cudzą już nieruchomością, a późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na tę ocenę. Natomiast dla ustalenia daty ziszczenia się skutku nabycia służebności przesyłu w drodze zasiedzenia na podstawie art. 176 § 1 k.c. wnioskodawca mógł doliczyć okres

posiadania Skarbu Państwa (od dnia 27 maja 1990 r. do dnia 7 stycznia 1991 r.), prowadzący do zasiedzenia.

Sąd Okręgowy podkreślił, że w przypadku stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu, odmiennie niż w przypadku ustanowienia tej służebności, dla określenia zakresu prawa podlegającego zasiedzeniu istotny jest zakres korzystania, a więc zakres aktów władztwa podmiotu zasiadającego względem nieruchomości, co do której odbywa się korzystanie w ramach służebności, w okresie biegu terminu zasiedzenia. Stąd też istotne pozostaje nie to, jaki obszar gruntu jest konieczny dla wykonywania tego prawa, o czym powinien zasadniczo wypowiedzieć się biegły określonej specjalności, ale to, jaki zakres aktów władztwa związanych z posiadaniem w okresie biegu terminu zasiedzenia wykonywał zasiadający względem nieruchomości. Dla ustalenia zakresu zasiadywanej służebności istotnym był zatem zgromadzony materiał dowodowy z osobowych źródeł oraz z dokumentów. Rola biegłego geodety sprowadza się natomiast do przełożenia tych faktów na materiał geodezyjny (mapę dla celów prawnych), przy uwzględnieniu wiedzy dotyczącej terenu, jaki jest zazwyczaj wykorzystywany dla podjęcia określonych czynności, które były faktycznie wykonywane. Orzeczenie o stwierdzeniu zasiedzenia służebności w przeciwieństwie do orzeczenia o ustanowieniu służebności ma charakter deklaratoryjny. Zatem przy ustaleniu zakresu (obszaru służebności), drugoplanowe znaczenie ma stanowisko procesowe stron. Rola Sądu orzekającego jest bowiem odtwórcza i sprowadza się do potwierdzenia, w jakim zakresie nastąpiły skutki zasiedzenia określonego prawa. Z tych względów zakres służebności ustalono zgodnie z załącznikiem nr 2 - mapą dla celów prawnych z dnia 10 maja 2019 r. stanowiącą załącznik do pisemnej opinii biegłego geodety z dnia 20 czerwca 2019 r.

Uczestnik postępowania Spółdzielnia Mieszkaniowa w K. w skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 24 lutego 2020 r. zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, art. 13 § 2, art. 610 i art. 677 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c., art. 227 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. oraz z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 382, art. 391 i art. 13 § 2 k.p.c., a także naruszenie prawa materialnego art. 7 k.c. w zw. z art. 292, art. 172 § 1, art. 305⁴ i

art. 5 k.c., art. 292 k.c. w zw. z art. 172 i art. 305⁴ k.c., art. 352 § 1 i 2 k.c. w zw. art. 172 k.c., art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c., art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, art. 10 ust. 1 i 2 dekretu o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. 1950 Nr 49, poz. 439 t.j. Dz.U. 1960 Nr 18, poz. 111) w zw. z art. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, art. 1 k.c. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 października 1990 r.), art. 40 i art. 128 § 2 k.c. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lutego 1989 r.). Wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty naruszenia przepisów postępowania były nieuzasadnione. Skarżący zarzucił bezpodstawnie, że Sąd Okręgowy określając przedmiot zasiedzenia wyszedł poza granice wniosku. Ocena żądania wnioskodawcy w tym zakresie nie może być ograniczona wyłącznie do treści jednego z punktów wniosku inicjującego postępowanie, w którym stwierdzono, że wnioskodawca wnosi o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu o powierzchni odpowiadającej szerokości pasa 1 m prowadzącego nad przebiegającą siecią podziemną. We wniosku wskazano bowiem równocześnie, że powierzchnia służebności powinna być określona w opinii biegłego. Należy zatem przyjąć, że wnioskodawca nie określił ostatecznej powierzchni i trasy przebiegu pasa eksploatacyjnego stanowiącego przedmiot służebności, uzależniając to od wyniku przeprowadzonego postępowania. Sąd Okręgowy podkreślił jednocześnie zasadnie, że w postępowaniu dotyczącym stwierdzenia nabycia służebności w drodze zasiedzenia istotne było, z jakiego pasa gruntu korzystał posiadacz służebności w okresie, w którym mogło dojść do zasiedzenia. Orzeczenie stwierdzające zasiedzenie służebności ma bowiem charakter deklaratoryjny i jego istotą jest stwierdzenie stanu prawnego wynikającego z upływu terminu powodującego jego zmianę. Ma to istotne znaczenie dla zakresu związania żądaniem wnioskodawcy w rozumieniu art. 321 § 1 k.p.c., który znajduje odpowiednie zastosowanie w postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. Na gruncie regulacji zawartej w art. 610 k.p.c. i art. 677 § 1 k.p.c. w judykaturze ugruntowane jest

stanowisko, że zakres związania żądaniem w postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia nie sprzeciwia się możliwości określenia innego nabywcy prawa, daty jego nabycia oraz zakresu zasiedzenia, wbrew stanowisku wnioskodawcy. Wyłączone jest natomiast orzekanie o innym prawie i innym przedmiocie niż określony we wniosku o stwierdzenie zasiedzenia. Uwzględniając powyższe brak jest podstaw do stwierdzenia, że Sąd Okręgowy określając przedmiot zasiedzenia naruszył wskazane wyżej przepisy z uwagi na przekroczenie granic żądania wnioskodawcy.

Bezzasadny był również zarzut wadliwego przeprowadzenia postępowania dowodowego służącego określeniu przedmiotu zasiedzenia, bez przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu eksploatacji sieci i oparcie rozstrzygnięcia wyłącznie o opinię biegłego z zakresu geodezji. Sąd Okręgowy uznał dowód z opinii biegłego z zakresu eksploatacji sieci za nieprzydatny dla rozstrzygnięcia sprawy i oddalił wniosek dowodowy w tym zakresie. W skardze kasacyjnej nie zakwestionowano skutecznie tej czynności procesowej. Nie mógł bowiem temu służyć zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. i art. 278 § 1 k.p.c. Twierdzenie skarżącego, że Sąd Okręgowy określił przedmiot służebności wyłącznie w oparciu o opinię biegłego z zakresu geodezji nie znajduje zaś oparcia w świetle uzasadnienia postanowienia Sądu drugiej instancji, w którym wskazano, że sposób wykonywania służebności został ustalony nie tylko na podstawie opinii biegłego z zakresu geodezji, ale także w oparciu o bezsporne okoliczności dotyczące wymiany sieci w latach 2000- 2005 oraz zeznania świadków dotyczące zakresu przeprowadzonych robót związanych z eksploatacją tej sieci.

Nieuzasadniony był również zarzut dotyczący braku odniesienia się przez Sąd Okręgowy do części zebranego materiału dowodowego i zaniechania poczynienia ustaleń na okoliczność statusu prawnego Kopalni – K. i relacji między tym podmiotem i użytkownikiem wieczystym. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazał wyraźnie, że podziela ustalenia faktyczne, których dokonał Sąd pierwszej instancji i przyjmuje je za własne. W tej sytuacji Sąd drugiej instancji odwołując się do ustaleń faktycznych nie miał obowiązku dokonywania ponownie oceny wszystkich przeprowadzonych wcześniej dowodów. Zatem fakt, że nie odniósł się wprost do zeznań wskazanego przez skarżącego świadka Z.R. oraz

dowodu z umowy nr [...]1, dotyczącej dostaw ciepła, nie uzasadnia stwierdzenia, że powyższe dowody zostały przez Sąd Okręgowy pominięte. Sąd Okręgowy wskazał również, że sieć, której dotyczy wniosek o zasiedzenie, została wybudowana na zlecenie K.- K., która była wówczas przedsiębiorstwem państwowym i z tego względu - z uwagi na treść obowiązującego wówczas art. 128 k.c. - stała się własnością Skarbu Państwa. Wskazał także, że stan własności tej sieci nie uległ zmianie na skutek przekazania tej inwestycji w 1977 r. Spółdzielni Mieszkaniowej, która w 1978 r. uzyskała prawo użytkowania wieczystego gruntu. Nie znajduje zatem podstaw uzasadnienie zarzutu naruszenia 328 § 2 k.p.c. oraz art. 227 w zw. z art. 382 i art. 391 k.p.c., opierające się o twierdzenie, że Sąd Okręgowy nie ustalił „statusu prawnego” K.- K. i relacji między tym podmiotem i użytkownikiem wieczystym.

Nieuzasadniona była także podstawa kasacyjna naruszenia prawa materialnego. Sąd Okręgowy oceniając, czy wnioskodawca był posiadaczem w dobrej wierze odwołał się do domniemania dobrej wiary ustanowionego w art. 7 k.c. i wyraził ocenę, że w rozpoznawanej sprawie nie doszło „do przełamania” tego domniemania. Uzasadniając to stanowisko wskazał, że urządzenia przesyłowe znajdowały się w zarządzie sprawowanym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Poprzednik prawny wnioskodawcy rozpoczął korzystanie z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności za dorozumianą zgodą Skarbu Państwa jako przedsiębiorstwo państwowe. Po dokonaniu komunalizacji Gmina Katowice, zdając sobie sprawę, że na jej nieruchomości znajdują się urządzenia przesyłowe, w żaden sposób nie sprzeciwiła się dalszej eksploatacji tych urządzeń przez użytkownika sieci. Sąd Okręgowy uznał, że w tych okolicznościach należało przyjąć, że objęcie nieruchomości do korzystania w zakresie służebności nastąpiło w dobrej wierze „bowiem w usprawiedliwionym przeświadczeniu o przysługiwaniu danego prawa”. Powyższe stanowisko Sądu Okręgowego nie stanowi podstawy do uznania za zasadny zarzutu błędnej wykładni art. 7 k.c. w zw. z art. 292 k.c., art. 172 § 1 k.c. i art. 305⁴ k.c. oraz art. 5 k.c.

Przedstawione wyżej stanowisko Sądu Okręgowego oraz ustalenia dokonane na etapie postępowania apelacyjnego, dotyczące sposobu korzystania z nieruchomości w związku z eksploatacją urządzeń przesyłowych, do których

odwołał się Sąd Okręgowy, przeczy stanowisku skarżącego, że Sąd drugiej instancji przyjął „z automatu”, że posiadaczem służebności przesyłu lub służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu staje się podmiot, który jedynie dostarcza energię od podmiotu wytwarzającego do odbiorcy będącego użytkownikiem wieczystym, co stanowiło podstawę zarzutu błędnej wykładni art. 352 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 172 k.c., art. 292 k.c. i art. 305⁴ k.c.

Bezzasadny był również zarzut błędnej wykładni art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. i art. 305⁴ k.c., które w ocenie skarżącego zostały naruszone przez przyjęcie, że w stosunku do sieci podziemnych do spełnienia warunku widoczności urządzenia wystarczające jest aby istniał powszechny dostęp do mapy zawierającej przebieg urządzeń przesyłowych. Ustalenie przez Sąd Okręgowy, że przebieg sieci przesyłowych został „wkartowany” na mapę zasadniczą i przejęty do Państwowego Zasobu Geodezyjnego i Kartograficznego nie świadczy, że Sąd drugiej instancji wyraził stanowisko przedstawione przez skarżącego. Przeczy temu natomiast wyraźnie fragment uzasadnienia dotyczący oceny, czy został spełniony warunek dotyczący widoczności urządzenia, z którego korzystanie miało stanowić podstawę do stwierdzenia zasiedzenia. Sąd Okręgowy stwierdził, że za taką oceną, oprócz sporządzenia mapy, przemawia również kilka innych okoliczności, w tym prowadzenie prac remontowych, podczas których sieć została odkryta, wiedza użytkownika wieczystego o wybudowaniu sieci oraz świadomość funkcjonowania urządzeń przesyłowych zarówno w przypadku użytkownika wieczystego jak i użytkowników budynków, którzy korzystali z dostawy za pośrednictwem sieci wykorzystywanej przez wnioskodawcę.

W zakresie wykładni art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 1991 r., Nr 2, poz. 6) Sąd Okręgowy stwierdził jedynie, że uwłaszczenie przedsiębiorstw państwowych „prawem do innych składników majątkowych innych niż nieruchomości nastąpiło dopiero z dniem 7 stycznia 1991 r.” i w odniesieniu do tych składników nie potwierdzano ich nabycia deklaratoryjną decyzją właściwego wojewody. To stanowisko Sądu Okręgowego nie uzasadnia oceny skarżącego, że miała miejsce błędna wykładnia powołanego wyżej przepisu. Stwierdzenie Sądu Okręgowego, że przedsiębiorstwo państwowe będące poprzednikiem prawnym wnioskodawcy

nabyło w wyniku uwłaszczenia własność sieci było zaś wynikiem zastosowania art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. w ustalonym stanie faktycznym sprawy. Sąd Okręgowy wskazał, że nabycie własności sieci na podstawie tego przepisu nastąpiło w sytuacji, gdy jej właścicielem był początkowo Skarb Państwa, a przedsiębiorstwo państwowe eksploatujące sieć było podmiotem, który sprawował zarząd urządzeń przesyłowych w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa.

Wbrew stanowisku skarżącego, Sąd Okręgowy nie przyjął, że przedsiębiorstwo państwowe jako jednostka Skarbu Państwa w trakcie trwania zasady jednolitej własności państwowej nie mogło zbyć na rzecz innej jednostki gospodarki uspołecznionej (spółdzielni) środka trwałego w postaci urządzeń przesyłowych, którymi zarządzało i je wybudowało. Sąd Okręgowy, odnosząc się do dokonanych w sprawie ustaleń, stwierdził, że przekazanie inwestycji przez K.-K. na rzecz S. w dniu 30 sierpnia 1997 r., nie może być traktowane jako czynność przenosząca własność sieci, przede wszystkim z uwagi na brak zdolności K.-K. jako przedsiębiorstwa państwowego, do nabywania i zbywania praw majątkowych we własnym imieniu. Uwzględniając powyższe, Sąd Okręgowy uznał, że czynność dokonana pomiędzy K.-K. i S. może być kwalifikowana co najwyżej jako akt przeniesienia posiadania. Z tego względu zarzut naruszenia art. 10 ust. 1 i 2 dekretu o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 1950 r., Nr 49, poz. 439) w zw. z art. 2 ust. Tej ustawy i art. 1 k.c., art. 40 k.c. i art. 128 § 2 k.c., a także § 20 ust. 1 i 3 w zw. z § 18 i § 5 pkt uchwały Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 1968 r. w sprawie rozporządzania przez jednostki gospodarki uspołecznionej niektórymi składnikami majątkowymi (MP nr 35, poz. 244 i 245) przez ich niezastosowanie, był nieuzasadniony.

Z przyczyn wyżej wskazanych skarga kasacyjna była pozbawiona uzasadnionych podstaw i podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

as

ał